

**Ақтан Төлеубаев атындағы жалпы орта білім беретін мектебінің
2022-2023оқу жылы бойынша мектеп психологының жылдық
атқарылған жұмыстарының талдау есебі**

- Психологиялық диагностика
- Психологиялықтүзету-дамыту
- Психологиялыққалдын-алу
- Психологиялықкеңес беру
- Психологиялыққағарту

Бұл психологиялық қызметтің диагностика бағыты бойынша келесі жұмыстар атқарылды:

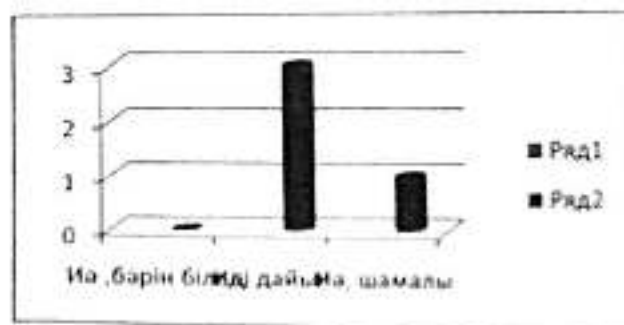
2022-2023оқу жылының қыркүйек айында I сынып оқушыларының мектепке бейімделу деңгейін анықтау үшін Керн-Йерасек тесті алынды. Онда оқушылар «Ер адам суретін салу», «Сөздер көшірмелері», «Нүктелер көшірмесі» және Отбасы суретін салды. Менің отбасым» суретті тестінің қорытындысы бойынша бірінші сынып оқушыларының отбасындағы жағдайлары жақсы, эгоцентризмі және мазасыздану деңгейі орташа екендігін анықталды. Балалардың осы проблемаларын ескере отырып, оларды түзету-дамыту тренингін өткізу қажет екені байқалады. «Баспалдақ әдістемесі»бойынша баланың өзін-өзі бағалау деңгейін жоғары оқушылар қатары көп екендігі анықталды.

Қараша айында I «а» сынып оқушыларымен балалардың таным процесін зерттеу әдістері арқылы оқушылардың қабылдау ерекшеліктері, есте сақтау, байқағыштық, логикалық ойлау қабілеттері анықталды. Қатысқандар саны: - 19 оқушы.

I а сынып оқушыларының мектепке бейімделуі қалыпты жағдайда деген қорытынды жасалды.

I сынып оқушыларының ата-аналарына бала мен қарым-қатынасы, баласының сабағына көңіл бөлуі туралы сауалнама жүргізілді. Нәтижесі: баламен қарым-қатынасы жақсы-100%, сабағына көңіл бөлуі: жоғары - 80%, орташа 20% және қыркүйек айында алынған сауалнамада «Балаңыз мектепке қаншалықты дайын?» деген сұраққа ата-аналар жауап жазды. Нәтижесі:

Қараша айында оқушылардың оқуға деген көзқарасын анықтау мақсатында 5-7 сыныптар арасында сауалнама алынды. Сауалнамасының нәтижесі бойынша балалардың оқу мотивациясы екі деңгейде де көрініс бергенін анықтады. Сауалнамаға 37 оқушы қатысты. Қорытындыл аяпайтқанда жоғары деңгейде - 30, орта деңгейде- 7 оқушының көрсеткіштері сай болды.

Желтоқсан айында адаптация деңгейін анықтау мақсатында жоғарғы, орта, кіші топтармен жеке жұмыстар жүргізілді. 1 а сыныбында «Сәлем мектеп-атты тренинг өткізілді.

5 сыныпоқушыларымен «Ұжымды ұйымдастыру?», «Мен өмірді сүйемін», «Мінез құлықтарды зерттеу» атты тақырыптар да психологиялық тренингтер өтілді. Онда оқушылар өздерінің жас ерекшеліктеріне қарай нені білу керек екендігін білді. 5- сыныптың бастауыш сыныптан қандай айырмашылықтары бар екендігі туралы ойларын ортаға салды. Ата-аналармен «Баланың бас ұстазы- ата-ана» атты жиналыс өтті. Онда ата-аналарға балалардың жас ерекшеліктеріне байланысты қандай өзгерістер болатындығы жөнінде кеңестер берілді. 5-сыныптың бейімделуі қалыпты жағдайда өтуде. Қатысқандар: барлығы – 20

Филлипстің «Оқушылардың мектепте мазасыздануының сипатын зерттеу» тестінің нәтижесі бойынша Мектепшілік жалпы мазасыздануы-28%, Әлеуметтік стресстік жағдайда болуы 17%, Табысты болу қажеттілік фрустрациясы -18%, Баланың білімін тексеру мен бағалау жағдайынан қорқу -6 %, Айналасындағы адамдардың баладан үмітетуін ақтай алмаудан қорқу - 9%, Стресске психофизиологиялық қарсы тұруының төмен болуы -8%, Мұғалімдермен қарым-қатынас жасауға қорқатынымен байланысты проблемалары -8% көрсеткіштерін көрсетті.

Мектепте психологиялық алдын-алу жұмысы өте қажет, себебі ол балаға өзін-өзі тануға, өзін-өзі бағалауға көмектеседі. Психологиялық тренинг сабақтардан кейін және басқада қосымша жұмыстардан өткен оқушылар былай деп жауап береді:

- Мен өзімнің ішкі әлемімді білдім.
- Ойлау және қабылдауды қалай түсіну керектігін білдім
- Өз сыныптастарыма басқа көзқараспен қарадым
- Қандай да бір қиыншылық жағдайда да өзімді қалайша ұстауға болатынын білдім.

Мотивациялық қалыптастыру жұмысы одан әрі жүргізіледі, себебі психологиялық және эмоциялық жағынан жайлы сезінуі осыған байланысты, көбіне бұл мұғаліммен тәуелді.

Мектеп ата-аналарына анкета және тестер беріліп, ата-аналар жиналысында өз ойларын ортаға салады, бірақ өкінішке орай жиналысқа ата-аналар сынын жиналыстарына аз келеді. Бастауыш және ортаңғы буын сыныптары арасында «Достық» атты ойын өткізіледі. Сонымен қатар ата-аналарға балаларының көңіл –күйіне көбірек көңіл бөлу ерекше айтылады. «Өскелен ұрпақ арасындағы суицидтік мінез-құлықтың алдын алу» атты тақырыптарда тұсау кесер өтілді. Оқушылардың мазасыздық деңгейін анықтау үшін сауалнама жүргізілді. Сауалнама нәтижесі бойынша оқушыларды қорқыныштың, күйзелістің жоқ екені анықталды.

Бастауыш сыныптарда психогеометриялық тест алынып, оқушылардың психологиялық қасиеттері анықталды. Оқушылардың есте сақтау, ойлау қабілеттері де зерттелді.

Үлгермеуші оқушылардың ең алдымен үлгермеушілік себептерін анықтап алып оқушымен жеке негіздер өткізілді. Оқушылардың сабақтарына қатынасып, оларға қандай көмек қажет екені анықталды. Осы мақсатта оқушылармен сауалнама, тест алынып, оқушылардың қаншалықты деңгейде қабілеті бар екендігі анықталып, нәтижесі мұғалімдерге ескертіліп отырды. Өкінішке орай кейбір ата-аналар балаларына көңіл аударуды ұмытып кетеді.

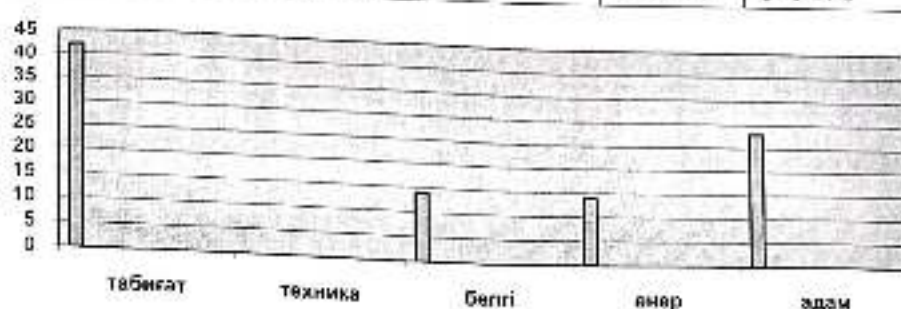
Шынып оқушылары мен оқу жылының басынан жеке жұмыс жоспары бойынша жұмыстар жүргізілді. Оқушылардың типтік ерекшеліктеріне байланысты қандай кәсіпке бейімділігі бар екенін анықтау мақсатында сауалнама алынды. Тестке қатынасқан оқушылар саны- 4 оқушы. Тесттің нәтижесінде оқушылардың типтеріне байланысты 5-ші пәндері және болашақта қандай мамандық иесі болатындығы анықталды. Қаңтар

айында 5-11 сыныптар арасында дөңгелек үстелдер, сауалнама, тренинг, тест, әңгіме әдістері өткізді. Мәселен «Өмір сен қымбатсың маған» атты 8-11 сыныптар арасында тренингтер өткізілді. Мақсаты: Өмірге деген құштарлықтарын ояту. Өз-өзіне қол жұмсаудың алдын алу. 5-6 сыныптар арасында жоспарға сәйкес «Өз мінез-құлқынды қалай тәрбиелейсін» атты тренинг өтті. Мақсаты: Оқушыларға мінез-құлық туралы түсініктерін кеңейту. Мінезді жетістіктер мен міндеттерді ажырата білу. Жақсылыққа, адамгершілікке тәрбиелеу.

Ақпан айында «Мен қандай адаммын?» 5-6 сыныптар арасында тренинг өтті. 9-11 сынып оқушыларының кәсіби бағыттылығын анықтауға арналған Е.А.Климовтың әдістемесі алынды. Мақсаты: Оқушының кәсіби бағыттылығын анықтауға арналған тест. Осы тест арқылы оқушы өзінің қабілетін, қызығушылығын, мамандықты дұрыс тандай білуін анықтайды.

Е.А.Климов әдістемесі

№	Оқушының наты- жөні	Табиғат	Техника.	Белгіж үйе	Көрк образ	Адам
	9-сынып					
		3-42%		1-14%	1-14%	2-28%

Қорытынды: Сынып оқушыларының басымы «Адам-табиғат» таңдаған 42%. Осы типтің өкілдері еңбектің объектілері ағзалар, өсімдіктер, жануарлар және биологиялық процестер болып саналады. Мұнда аграрном, зоотехник, ветеринар, бақ күтуші, орманшы сияқты мамандықтар кіреді. Климов әдістемесінде «Белгілер жүйесін» 14%, «Көркем образ» 14% таңдаған. Бұл мамандықтар түрі: аудармашы, програмист, бухгалтер, экономист, корректор, іс-жүргізуші, сараптамашы.

Мұндай жұмыстар үшін кестелерге, формула, сызба, карталарға деген қызығушылықтары болғаны жөн. «Адам-адам» 28% еңбектің объектісі топтар, ұжымдар болып табылады. Мамандықтар қызмет көрсету сферасы, медицина, педагогика, юриспруденция және бейімінің айқынддылығы орта деңгейде екенін байқатты. Кәсіптік бағдар беру 9-сынып оқушыларының арасында әр оқушының бейімділігін мінез-құлқының психологиялық типтерін, жекеленген мамандықтың салаларына бейімділіктерін, таңдаған мамандықтарының сәйкестіктерін, мамандық таңдауға көмектесу, тренинг сабақтар, анықтау мақсатында «Д. Голландтың тұлғаның типтерін анықтау тестісі», Голландтың кәсіби-тұлғалық типті анықтау нәтижесі 9 және 11 сынып оқушыларының басымы «Іскер типті» таңдаған 28%. Осы типтің өкілдері басымдылықты, өзін айналасын мойындағанын, жетекшілік жасағанды жақсы көреді. Басшылық, билік, жақсы қабілеттерді меңгерген. Өртіс, журналист, телеоператор, менеджерші, директор, дипломат қызмет түрлерін қалайды. Әлеуметтік типті таңдаған 42% Жанындағыларға ақыл айтқыш, жаны ашып, аяушылық білдіріп тұрады. Ұнататын қызмет салалары: Психология, медицина, педагогика. Наурыз-мамыр айларында «Дау-дамайды болдырмайық» 8-11 сыныптар арасында тренинг сабақтар өтті. Ағартушылық бағыты бойынша «Ата-аналар және олардың қарым-қатынасы» атты ата-аналар жиналысы өтті. 9-11 сынып оқушылары арасында мектеп жасындағы қыз балалардың жүкті болудың алдын-алу мақсатында қыз балалармен жыныстық тәрбие берудің және оқушылардың жүкті болып қалудың алдын алу тәрбиелік жұмыстар өтілді: «Қыздың жолы жіңішке» тренинг сабақ. «Қазақтың ұлттық психологиясындағы қыз бала тәрбиесі» ата-аналармен дөңгелек стол өтілді. Сонымен қатар жыл бойы мектебімізде психологиялық

бағыттар бойынша үлгерімі төмен оқушылармен жұмыстар тұрақты түрде жүргізіліп отырды. 9 сыныптар мен 11 сыныптар арасында ҰБТ дайындыққа көмек көрсетудің бірнеше әдістері айтылып тренингтер өткізілді. «Стресті қалай жеңуге болады?», «Сен және сенің болашағың», «Дүниетаным, өмірлік жоспар және кәсіби таңдау» атты дөңгелек үстелдер мен тренинг сабақтары өтті. «Жауапкершілік» тақырыбында профнақарамада іс шара өтті. Мектепте қолданатын педагогтар мен ата-аналардың назарына айтқысыз бірқатар мазмұндық әсерлен болатын проблемаларды түсіндіретін ақпаратты бағыттаған ақпаратты жеткізу және оқушылардың өмірге деген қызығарлықтарын ояту өз-өзіне көп жұмыс оқи алдын алу. Ақпараттық сауқанды өткізуде арнайы жоспар құрылып мектебімізде іс-шараларды жүргізді. Ата-аналар жиынысы өткізіліп арнайы жадынамалар құрылды. Оқушылардың тренинг, сурет сайыстары, дебат пікір-талас обьектінде ұйымдастырылып, кітап көрмелері де көрсетілді. 15 мамыр күні мектебімізге ата-аналар жиынысы өткізілді.

Мектеп психологы: Г.Махметова